

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв Львівський національний
університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Відокремлений структурний підрозділ ЗВО «Відкритий міжнародний
університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ МУЗЕЙНОЇ, АРХІВНОЇ ТА БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

**Збірник тез доповідей
І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції**

6 лютого 2026 року

м. Мукачево

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв Львівський національний
університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Відокремлений структурний підрозділ ЗВО «Відкритий міжнародний
університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ МУЗЕЙНОЇ, АРХІВНОЇ ТА БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

**Збірник тез доповідей
І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

6 лютого 2026 року

Мукачево – 2026

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол № 2 від 25 березня 2026 р.)*

Редакційна колегія:

Туріс І. Ю. – кандидатка філологічних наук, доцентка, проректорка з науково-педагогічної роботи Мукачівського державного університету;

Коробка Ю. В. – кандидатка історичних наук, доцентка, в.о. завідувача кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету;

Романишин Ю. Л. – докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри документознавства та інформаційної діяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу;

Постельжук О. М. – кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка, завідувачка кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія;

Мовчан К. М. – директорка наукової бібліотеки, старша викладачка кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету;

Моргун А. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету.

Тези доповідей представлені в авторській редакції. Відповідальність за якість публікацій, достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори.

C59

Сучасні практики музейної, архівної та бібліотечної справи: збірник тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 6 лютого 2026 року. Мукачево: РВВ МДУ, 2026. 140 с.

Збірник містить тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні практики музейної, архівної та бібліотечної справи», які висвітлюють актуальні проблеми збереження, комплектування, обліку та популяризації культурної спадщини в умовах воєнних викликів і цифрової трансформації.

Видання призначене для науковців, викладачів, здобувачів освіти, працівників музеїв, архівів, бібліотекарів та інших практичних фахівців.

polityka/kultura/viddil-ohorony-kulturnoyi-spadshhyny-ta-religij/stan-mizhnacziionalnyh-vidnosyn-u-kyuyivskij-oblasti/ (дата звернення: 15.01.2026).

2. 5 травня в Державному архіві Київської області з нагоди відзначення 160-річчя Січневого повстання 1863-1864 років було проведено круглий стіл. Офіційний вебсайт Державного архіву Київської області. URL: <https://dako.gov.ua/5-травня-2023-року-в-державному-архіві-київ/> (дата звернення: 05.01.2026).

3. Польські легіони: цифрова колекція документів. Офіційний вебсайт Державного архіву Київської області. URL: <https://www.pl.dako.gov.ua/> (дата звернення: 10.01.2026).

УДК 316.77:069:930.25:02(043.2)

Катерина МОВЧАН
м. Мукачево

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК, АРХІВІВ І МУЗЕЇВ

У постіндустріальному суспільстві ХХІ століття роль музеїв, архівів та бібліотек зазнає докорінних змін. Сьогодні вони виступають не лише як охоронці культурної спадщини, а й як активні суб'єкти соціальної політики. Актуальність теми зумовлена необхідністю пошуку нових моделей взаємодії в умовах цифрової трансформації та децентралізації.

Бібліотеки неодноразово ставали предметом наукових досліджень. Зокрема, А. М. Ванєєв трактував бібліотеку як соціально-комунікативну систему, Л. Б. Хавкіна акцентувала увагу на її енциклопедичному характері, а Т. Ф. Берестова аналізувала навігаційно-пошуковий апарат бібліотеки.

Комунікаційні концепції музейної діяльності розробляли як українські, так і зарубіжні дослідники: В. П. Арзамасцев, О. В. Беззубова, І. В. Іксанова, Д. Камерон, М. Маклюен, М. О. Нікішин, С. В. Пшенична, Е. Хупер-Грінхілл, К. Е. Шеннон. Так, І. В. Іксанова визначає музей як складну, відкриту, керовану та багатоцільову соціальну систему, а Д. Камерон уперше застосував поняття «комунікація» до музейної сфери, увівши термін «музейна комунікація». Отже, бібліотеки, архіви та музеї досліджувалися з різних позицій, проте переважно в межах системно-комунікаційного підходу.

Бібліотеки, архіви й музеї поєднує спільна історична доля, подібні проблеми та близькі методи роботи. Ще у 1922 році архівіст і музеєзнавець Г. С. Габаєв зазначав, що архів є науковою лабораторією, музей – простором популяризації

знань, а бібліотека поєднує обидві ці функції. У той період серед архівістів була поширена думка про недоцільність зберігання архівних документів у музеях, оскільки вони були малодоступні для науковців, а самі музеї сприймалися переважно як культурно-освітні, а не наукові установи.

У 1926 році І. Л. Маяковський у праці «Архів, бібліотека і музей» підкреслював, що в різні історичні періоди змінювалися теоретичні засади та організаційні форми взаємодії цих установ щодо писемних пам'яток. Автор окреслив загальні принципи розмежування сфер діяльності архівів, бібліотек і музеїв, хоча окремі практичні висновки залишалися дискусійними. Зрештою було визнано право бібліотек і музеїв мати у своїй структурі відділи рукописів та зберігати архівні матеріали.

На початку ХХІ століття інтеграційні процеси в науково-освітньому просторі знову актуалізували питання взаємодії бібліотек, архівів і музеїв. Під час міжнародних наукових дискусій, зокрема Сковронківських читань у Варшаві та подальших обговорень у фахових виданнях, було визнано, що ці установи є рівноцінними та взаємодоповнювальними складниками єдиної системи історичної пам'яті, об'єктами зберігання якої є предмет, книга та документ.

Незважаючи на специфіку діяльності, бібліотеки, архіви та музеї мають багато спільного. Бібліотеки зберігають друковані видання, архіви – унікальні рукописні та машинописні документи, музеї – матеріальні пам'ятки. Водночас у кожній із цих установ наявні елементи інших: архіви мають бібліотеки й музеї, бібліотеки – відділи рідкісних книг, музеї – архіви та книгозбірні[1].

Сучасний розвиток електронних ресурсів і мультимедійних технологій сприяє зближенню функцій бібліотек, архівів і музеїв як документно-інформаційних інституцій. У межах цих установ відбувається інтеграція раніше відокремлених функцій, зокрема комплектування та каталогізації.

Бібліотеки історично виступають універсальними центрами збирання, збереження та використання документованої культурної спадщини. Завдяки накопиченому досвіду вони забезпечують не лише збереження, а й активне використання знань, будучи першими й найважливішими інформаційними посередниками в суспільстві. Попри появу нових інформаційних інституцій, жодна з них не здатна повноцінно замінити бібліотеку, яка й надалі залишається ключовим осередком соціальної пам'яті та комунікативно-пізнавальної діяльності, поступово адаптуючись до сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Розвиток соціальних комунікацій в руслі документно-інформаційних ресурсів та технологій: монографія / А.В. Моргун, Л.С. Прокопович, К.М. Мовчан, І.І. Розман, В.В. Кобаль, М.В. Бабіля. Мукачево: РВВ МДУ, 2021. 147 с.

УДК 069.4:930.85(043.2)

Алла МОРГУН
Мирослав ЯКИМА
м. Мукачево

ЗБЕРЕЖЕННЯ, ОБЛІК І РЕСТАВРАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Культурні цінності відіграють важливу роль у формуванні історичної пам'яті суспільства та збереженні національної ідентичності. Саме музеї, архіви та бібліотеки виступають основними осередками накопичення, збереження й поширення культурної спадщини. У сучасних умовах, коли культурні об'єкти дедалі частіше зазнають впливу часу, техногенних факторів і соціальних потрясінь, питання їх збереження, належного обліку та професійної реставрації набувають особливої актуальності. Законодавство України визначає культурні цінності як об'єкти, що перебувають під охороною держави та мають суспільну значущість [1].

Збереження культурних цінностей охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на підтримання їх фізичного стану та запобігання руйнуванню. Йдеться не лише про охорону експонатів або документів, а й про створення відповідних умов їх існування — контроль температури й вологості, обмеження світлового впливу, дотримання правил зберігання та поводження з фондovими матеріалами [2]. Практика показує, що навіть незначні порушення умов зберігання можуть призвести до поступової, але незворотної втрати цінної інформації, яку не завжди можливо відновити.

Невід'ємною складовою збереження культурних цінностей є їх облік. Облікова документація дозволяє систематизувати фонди, забезпечити контроль за рухом об'єктів і створити інформаційну основу для наукової роботи. Як зазначає Т. Кузьменко, саме облік є тим інструментом, який поєднує збереження, дослідження та використання культурних цінностей у межах діяльності установ пам'яті [3]. У сучасних умовах дедалі більшого поширення набувають електронні

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>